

MILAN KOVÁŘ

LVI
CE

ŽENY VE ZVLÁŠTNÍCH SLUŽBÁCH

Mladá fronta

tajný
ARCHIV

MILAN KOVÁŘ
LVICE / Ženy ve zvláštních službách

MLADÁ FRONTA

ŽENY VE ZVLÁŠTNÍCH SLUŽBÁCH

MILAN KOVÁŘ / LVICE

MLADÁ FRONTA

© Milan Kovář, 2017

ISBN 978-80-204-4702-6 (pdf)

Věnováno bojovníkům proti zlu

OBSAH

Úvod	11
------------	----

OZBROJENÉ SLOŽKY

Zvláštní jednotky	18
--------------------------------	-----------

Česká republika	18
-----------------------	----

Rusko (SSSR)	31
--------------------	----

Ukrajina	44
----------------	----

Polsko	45
--------------	----

Srbsko (<i>Jugoslávie, Černá Hora</i>)	50
--	----

Francie	52
---------------	----

Velká Británie	63
----------------------	----

USA	84
-----------	----

Kuba	106
------------	-----

Izrael	107
--------------	-----

Další světové státy (<i>Korejská republika, Indie, Pákistán, Afghánistán, Filipíny, Malajsie, Turecko, JAR, Eritrea, Libye, Lucembursko, SRN, Norsko, Řecko, Itálie, Portugalsko a Španělsko</i>)	114
---	-----

Zpravodajské služby	122
----------------------------------	------------

Česká republika	124
-----------------------	-----

Rusko (SSSR)	130
--------------------	-----

Polsko	146
--------------	-----

Německo	147
---------------	-----

Německá demokratická republika	154
Maďarsko	159
Francie	161
Velká Británie	166
USA	174
Izrael	194
Čína	199
Severní Korea	201
Tchaj-Wan	204
Japonsko	206

TERORISMUS A ORGANIZOVANÝ ZLOČIN

Terorismus	212
Rusko (SSSR)	213
Palestina	216
Itálie	218
Německo	220
Francie	224
Švýcarsko	227
USA	229
Irsko	232
Belgie	234
Mezinárodní	236

Organizovaný zločin	238
USA	238

Příloha

Sovětské odstřelovačky

(S kontem do 50 potvrzených zásahů)	242
---	-----

Prameny	244
---------------	-----

◎ ÚVOD ◎

Z objektivního hlediska je nutno přiznat velký podíl žen na historii a tím i na konfliktech, které jsou nedílnou součástí historie. Pomineme-li ryze ženský vliv na tuto specifickou součást historie, zůstane nám přímá účast žen na konfliktech. Zpočátku se jednalo „pouze“ o účast v roli markytánek, ošetřovatelek (kromě excesů některých žen převlečených za muže, jak ještě budeme svědky dále). Ale již v první světové válce nastal obrat, kdy se do řad armády (pravidelných jednotek) začaly dostávat rovněž ženy. Na druhé straně se mnoho žen objevilo také v analytických útvarech, předchůdcích moderních zpravodajských služeb. A právě tato stránka má své hluboké kořeny. Jak ostatně ještě uvidíme, ženy byly a jsou vítanými pracovnicemi zpravodajských služeb a nejen jich. Existují historické prameny o židovské ženě Rachab, která Mojžíšovým vojskům umožnila dobýt město v Kanaánu. Další žena jménem Jáhel Cinejská zase lstí a úskokem zabila generála vojsk Kanaánských Sisera, čímž demoralizovala vojáky a završila tak úspěch Mojžíšových vojsk.

Nepoměrně větší podíl žen byl pak již na frontách druhé světové války, kde se střetly síly svobodného světa s fašismem. Přesto se zaměříme spíše na účast žen v řadách zvláštních sil, zpravodajských služeb (jejichž svět se často prolíná), ale i teroristických skupin.

Nejprve však dovolte malý historický úvod.

Dnes ženy stále více nastupují na místa, která donedávna byla doménou mužů. Stávají se tak součástí řad vojáků – bojovníků, navazují na proslulé Amazonky a nelze opomenout ani české bojovnice vedené Vlastou.

Právě Amazonky, má-li být náš historický úvod kompletní, nelze ponechat stranou. Amazonky neboli kmen bojovných žen, v podstatě matriarchální společenství, existovaly podle řeckých historiků v oblasti tzv. Malé Asie. Někdy bývá také uváděna oblast Krymu, pobřeží Černého moře, které se ve starověku nazývalo Amazonské. Právě starověký název tohoto moře vznikl podle označení zmíněného kmene, zatímco název tohoto kmene vychází z řeckého slova AMAZOI, neboli bezprse, což souviselo s jejich zasvěcovacím rituálem. Podle řeckých historiků se jednalo o několik kmenových skupin žijících na popsaném území, kde vládly ženy vybírající si muže z okolních kmenů pouze pro plození dětí. Pokud nebyl muž po splnění tohoto úkolu zabit, zůstával pak doma, staral se o domácnost a neměl žádná práva. Ještě horší osud potkával mužské potomky. Ti byli po narození zabíjeni, zatímco dívky byly od věku sedmi let podrobovány vojenskému výcviku (nejčastější zbraní byl luk, dvoubřítá sekyra „labrys“, oštěp a disk s ocelovým lemem). Právě při něm jim jako jakási forma zasvěcení bylo odstraněno, odříznuto nebo upáleno, pravé prso¹⁾ (to je označováno jako mastokausis). Důvod byl jednoduchý: aby nepřekáželo v boji, zejména při střelbě lukem. Po skončení vojenské služby, během níž musely ženy zůstat pannami, se vdávaly a rodily děti. Podle některých historiků v čele těchto kmenů bojovných žen stály dvě královny, jedna se zabývala domácími záležitostmi, zatímco druhá vedla bojovnice do války.

V podstatě se jednalo o velmi agresivní a kruté bojovnice uctívající boha války Árese, které se několikrát střetly

i s Řeky²⁾. Nejznámější a nejpoblárnější zmínky o Amazonkách najdeme v řeckých bájích. Zde měl jeden z hrdinů Héraklés v rámci splnění svých dvanácti obtížných úkolů přinést pás královny Amazonek Hippolyté. Také další král Athén Théseus bojoval proti Amazonkám a nakonec se oženil s jejich královnou Antiopou, kterou se její družky neúspěšně pokusily „osvobodit“. Antiopa však spolu se svým manželem bránila Athény a v boji zahynula. Největším a jedním z posledních konfliktů s účastí Amazonek byla Trojská válka. Zde Amazonky vedené královnou Penthesileiou přišly na pomoc obléhaným Trójanům. Královna Penthesileia nakonec padla v souboji s Achillem a po složení slibu, že již nikdy proti Řekům nezvednou zbraně, mohly Amazonky odtáhnout s královniným tělem domů.

Jak se ale Amazonky dostaly až do označení jedné z největších jihoamerických řek? Může za to jeden z dobyvatelů Nového světa, Francisco Orellano, který v roce 1541 na cestě podél největší jihoamerické řeky objevil indiánský kmen s matriarchálním uspořádáním. Vzpomněl si na řecké pověsti a název řeky byl na světě.

Označení Amazonky bylo několikrát použito také v pozdější historii. Klasickým ilustračním příkladem jsou tzv. Dahomejské Amazonky neboli ženský pluk afrického Dahomejského království, dnes známého jako Benin. V historii království třetí král Houegbadja (1645–1685) totiž vytvořil z žen jednotku pro ochranu nového královského paláce v městě Abomey. Jeho následovník Agadja začlenil tuto ženskou jednotku královských bodyguardů do armády a začal ji využívat při svých expanzivních výpadech. K jejich největšímu rozmachu ale došlo za krále Ghezo, kdy počet ženských bojovnic dosáhl čísla pohybuujícího se mezi čtyřmi až šesti tisíci. Právě tyto bojovnice bojovaly proti francouzským

legionářům v roce 1890, kdy se nejvíce proslavily (poslední z těchto Amazonek zemřela v roce 1979).

Tyto moderní Amazonky byly v mnoha aspektech, zejména pokud jde o výcvik a disciplínu, podobné svým historickým předchůdkyním. O něco později se dokonce v jejich výzbroji objevily pověstné opakovačky Winchester a nože. V čele jednotky stála vždy žena.

Má-li být tento krátký historický úvod kompletní, je třeba se alespoň ve stručnosti zmínit také o japonské historii, přesněji o ženských bojovnicích, ženských protějšcích o něco více proslulých nindžů. Ano, i v rámci ninjutsu (ninpo), jak bylo toto umění skrytého boje označováno, existovaly ženské bojovnice, které byly nazývány kunoichi. Vedle svých mužských kolegů, kteří byli ryzími bojovníky, byly ženy spíše vy-
zvědačkami využívajícími své přirozené ženské intuice a šarmu. Tyto a další vlastnosti u nich byly ve zvláštním výcviku prohlubovány s cílem získat cesty případného cíle a svoje si přitom ponechat pod kontrolou. Tak se z nich staly expertky na podvody a vraždy, neznámka se vyrovnaly svým mužským kolegům, a v některých případech je dokonce překonávaly. Jak jsem již poznamenal, velký důraz ve výcviku kunoichi byl kladen na rozvíjení psychických sil. Výcvik probíhal za vedení mužského instruktora kantokushou, zpravidla ve stejných školách, jako byli cvičeni inindžové. Mimo známé umění nindžů byly kunoichi mistryněmi především v gojo-gyoku (princip pěti přání a citů: zbabělost/kyosha, lenost/rakusha, soucitnost/aisha, vznětlivost/disha a chtivost/kisha), s čímž souvisela i krycí činnost těchto bojovnic většinou se vydávajících za prostitutky, společnice nebo kartářky. S ohledem na to byly cvičeny v používání zbraní, jimiž byly obyčejné každodenní předměty (kakushi-jutsu), jako například jehlice do vlasů, vějíře, hřebeny, bižuterie aj. Vedle toho uměly usmrtit

nebo ochromit člověka tlakem prstů nebo vpichem na určitá energetická místa na těle. Ale nejoblíbenější zbraní byl jed, ať už rostlinný, živočišný, nebo minerální.

V historii těchto středověkých bojovnic existovaly v podstatě dvě skupiny, a to Karima a Shimmy. Shimmy kunoichi byly ženy pocházející z rodinného klanu bojovníků, zatímco druhou skupinu Karima kunoichi tvořili většinou vycvičení sirotci, kteří neprodělávali kompletní výcvik. Právě tato druhá skupina sloužila první jako přípravná nebo zpravodajská podpora.

My se ale zaměříme spíše na moderní následovnice těchto historických bojovnic, speciálně na příslušnice zvláštních jednotek a zpravodajských služeb. A pro rozšíření obzoru nahlédneme také do světa terorismu a organizovaného zločinu.

Poznámky

¹⁾ *Podle některých historiků jim byla odstraněna prsa obě, což zase nekoresponduje s jejich pozdější péčí o narozené děti.*

²⁾ *Jeden z těchto střetů byl zaznamenán v podobě reliéfu „Boj Řeků s Amazonkami“, který byl vytvořen 352 př. n. l. a je k vidění na mauzoleu v Halikarnassu.*

OZBROJENÉ SLOŽKY

ZVLÁŠTNÍ JEDNOTKY

⊙ Česká republika ⊙

Trochu patrioticky budeme vždy začínat od České republiky, ať již existovala pod jakýmkoliv označením.

Abychom zachovali historickou kontinuitu, je nutno vrátit se zpět do let první světové války, tedy do období, kdy naše republika ještě neexistovala. Přesto se na několika frontách organizovali českoslovenští občané, aby bojovali proti nenáviděné nadvládě Habsburků, která neustále utlačovala jejich práva. Útočištěm pro tyto bojovníky za svobodu se fakticky staly tři země, a to Francie, Itálie a Rusko. Právě v posledně jmenované zemi pomáhala československým legiím, značně efektivně bojujícím na straně carské armády, jedna z žen, Božena Seidlová. Tato neohrožená žena pomáhala svým druhům v jejich boji v průběhu vítězného tažení Sibiří. Působila jednak jako kurýrka, jednak také jako zpravodajská agentka, když při přechodech bolševické fronty sbírala zpravodajské informace tolik potřebné pro svoje spolubojovníky.

Rovněž druhý světový válečný konflikt zaznamenal aktivní účast žen na bojištích. Musíme se za nimi ale vypravit do dnes již neexistujícího Sovětského svazu¹⁾, kde počátkem roku 1942 začal vznikat jeden ze zárodků naší armády. Mezi přicházejícími dobrovolníky (12 000 osob), často z ruských gulagů, bylo i mnoho žen (600)²⁾. Zpočátku tvořil velký počet

ženských příslušnic týlové složky, avšak postupně jich bylo několik určeno pro odstřelovačský výcvik a zapojily se rovněž jako výsadkářky v rámci 2. čs. samostatné paradesantní brigády³⁾. Mezi nejznámější příslušnice této naší první výsadkářské jednotky patřila tehdy sedmnáctiletá Lýdie Studníčková Horálková. Byla to nejmladší příslušnice v čs. jednotkách na východě vůbec. Narodila se 16. února 1927 v Kyjevě, v rodině československého legionáře, jenž zůstal po odsunu svých krajanů na Ukrajině, kde se pak oženil s místní dívkou. Mladá Lýdie měla dva bratry, s nimiž chodila do české školy a poté i na českou střední školu. Po vypuknutí války byl její otec s rodinou internován v Orankách, později v Bykově, kde Lýdie pracovala na místní poště. Nakonec byl otec zavřen do jednoho z pověstných gulagů, odkud se dostal po přihlášení k tvořící se čs. jednotce v Buzuluku. Tam ho posléze následoval i zbytek rodiny. Mladá Lýdie byla ovšem nezletilá, a tak i přes svůj nesporný zájem o bojovou techniku působila nejprve jako pomocná síla. Avšak poté, co získala informace o formování 2. čs. samostatné paradesantní brigády v Jefremově, neodolala a po přepsání data narození v přihlášce byla v lednu 1944 přijata na funkci radistky. Již jako výsadkářka se účastnila bojů v rámci Karpatsko-dukelské operace a 4. října byla vysazena na podporu Slovenského národního povstání na letišti Tri Duby (těchto bojů se zúčastnilo patnáct příslušnic 2. parabrigády). Po ústupu do hor působila pod krycím jménem Marie Stančíková ve zvláštní operační skupině TARZAN, s níž prováděla útoky na místní německé posádky. V únoru 1945 přešla frontu, aby v Kežmarku absolvovala zvláštní spojařský kurz s cílem dalšího vyslání do nepřátelského týlu. K tomu však již v důsledku německé kapitulace nedošlo. Po rehabilitačním léčení se vrátila do armády, kde dosáhla důstojnické hodnosti a za válečné zásluhy

získala Československý válečný kříž 1939 a Řád Slovenského národního povstání II. třídy.

Střídavě působila v administrativě, v roce 1950 byla v rámci probíhajících armádních čistek propuštěna, a v srpnu téhož roku byla dokonce zbavena vojenské hodnosti.

Později se provdala za A. Horálka. Počátkem 60. let minulého století jí byl přiznán vojenský invalidní důchod. Zemřela 7. června 2006 v Nových Klečanech u Nymburku.

Jak ještě uvidíme dále, podle sovětského vzoru bylo vycvičeno několik československých žen také jako odstřelovačky. Mezi nejznámější patří Marie Ljalková-Lastovecká. Tato volyňská Češka se narodila 3. prosince 1920 v rodině Petrušákových ve vesnici Horoděnko na Ukrajině. Jak později vzpomínala, její otec ji vychovával spíše jako kluka, učil ji střílet a jezdit na traktoru. Po absolvování základní školy pokračovala ve studiu na průmyslové škole ve Stanislavce, odkud však po dvou letech odešla, aby podporovala rodiče v rodné vsi. Stala se traktoristkou v místním kolchozu, kde potkala i svého prvního muže, Rusa Michaila Petra Ljalka, který po vypuknutí války odešel k Rudé armádě. Marie byla na jaře 1942 s rodinou evakuována do vnitrozemí, do Oranky. Právě zde se k ní dostala výzva československých vojenských představitelů v SSSR k formování čs. vojenské jednotky v Buzuluku. Cítila se jí být oslovena, a tak byla již 1. března 1942 zařazena ve funkci zdravotnice k náhradní rotě 1. čs. samostatného praporu. Při střeleckém výcviku, kdy na vzdálenost osmi set metrů hravě zasahovala terč nekrytě stojící figury do hlavy, si jí povšiml její velitel. Neponechal si nesporné vlohы zdravotnice Ljalkové ke střelbě jenom pro sebe, a tak následovalo doporučení do speciálního tříměsíčního výcviku pro odstřelovače. Ten jako první československá žena absolvovala na

výtečnou. Právě zde se seznámila se svou další kolegyní a kamarádkou V. Biněvskou, o níž bude ještě řeč dále.

Po absolvování speciálního výcviku byla zařazena jako odstřelovačka u 2. pěší rotы velitele nadporučíka Kudliče 1. čs. samostatného praporu. Její zbraň byla automatická puška sovětské výroby SVT-40⁴⁾, s níž se zúčastnila i prvního bojového křtu v proslulé bitvě u Sokolova. Zde v březnu 1943 zaujala společně se svojí rotou postavení u vesnice Aťrechovka. V průběhu těžkých bojů u řeky Mže však byla raněna. Zmatek při ústupu pak zavilil, že byla u své rotы nejprve prohlášena za mrtvou. O to větší byla radost jejích spolubojovníků, když se mezi nimi opět objevila. Právě tento moment ji však přivedl k rozhodnutí odložit zbraň a nadále působit ve svém původním oboru jako zdravotnice. Ještě chvíli fungovala jako odstřelovačka, zejména při bojích na Ukrajině. Měla na svém kontě třicet úspěšných zásahů, které jí vynesly nejen poddůstojnickou hodnost (desátnice), ale také Československý válečný kříž 1939 a Řád rudé hvězdy. Současně působila jako instruktorka v kurzu odstřelovačů a podílela se také na zastřelování nových zbraní. V létě roku 1944 konečně odešla jako zdravotnice k 1. čs. samostatné tankové brigádě. Právě toto povolání se také stalo jejím dalším životním osudem. Po válce pracovala v hodnosti rotmistryně zdravotní služby ve Vojenské nemocnici v Praze, poté v Olomouci. Dne 1. března 1947 byla přijata do trvalého služebního poměru v armádě a byla povýšena do důstojnické hodnosti. Nakonec odešla v hodnosti plukovníka do zálohy a žila v Brně. Za své bojové nasazení obdržela v roce 2010 od prezidenta Řád Bílého lva II. stupně vojenské skupiny. Tato ostřílená válečná veteránka, zdravotnice a slavná odstřelovačka umírá 7. listopadu 2011 v Brně, kde je i pochována.

Další ženou – odstřelovačkou, která se nesmazatelně zapsala do historie boje za naši svobodu, byla již zmíněná Valentina Biněvská. Také ona se narodila na Ukrajině, přesněji 27. září 1925 v Umani u Šepetovky v české rodině. Rodina se brzy stala neúplnou. Po smrti otce se matka záhy provdala za Poláka L. Morozoviče, s nímž odešla do Koltubanky, ležící právě nedaleko Buzuluku. Celá rodina, včetně nevlastního otce, se v únoru 1942 přihlásila do nově se tvořící československé jednotky. Vanda byla nejprve přidělena k náhradní rotě 1. čs. samostatného praporu. Tam při střeleckém výcviku vyšlo najevo její střelecké umění a spolu s M. Ljalkovou byla odeslána do speciálního tříměsíčního kurzu pro odstřelovače.

Její další osudy se podobají osudům její kolegyně. 8. března 1943 prodělala bojový křest u Sokolova, což jí vyneslo nejen ocenění Československým válečným křížem 1939, ale také povýšení do poddůstojnické hodnosti. Další boje na Ukrajině jí přinesly Řád rudé hvězdy. Koncem roku 1943 se provdala za svého slovenského spolubojovníka Vielošíka. V lednu 1944 se v Jefremově přihlásila do tvořící se 2. čs. samostatné paradesantní brigády, kde vedle paradesantního výcviku absolvovala také radiotelegrafický a zdravotnický výcvik. Se svou novou jednotkou a v nové roli prodělala boje u Krosny (září 1944) a poté po vypuknutí Slovenského národního povstání byla vysazena na pověstném letišti Tri Duby. Zde působila jako zdravotnice na ošetrovně a po potlačení povstání ustoupila se zbytkem brigády do hor. Za hrdinský boj jí byl udělen druhý Československý válečný kříž 1939 a Řád Slovenského národního povstání 2. stupně. V horách se nejprve spojila s partyzánskou skupinou Igorova, nakonec se však projeví její staré onemocnění dnou a musela být umístěna do nemocnice v Dolné Lehotě, kde ji však objevil

gestapo. Uvěznilo ji v Banské Bystrici, kde byla držena do 17. března 1943. Díky pomoci jedné z místních žen se jí podařilo uniknout a opět se vrátit k partyzánům do hor. V dubnu 1945 se v Kežmarku spojila se svojí mateřskou jednotkou, 2. parabrígaďou. Konec války ji zastihl v hodnosti četaře. Zůstala i nadále v armádě, kde působila až do roku 1951 u spojařů. V tomto roce pak byla nucena pro zhoršující se zdravotní stav odejít z armády do zálohy, teď již v hodnosti nadporučíka. Nakonec pracovala jako prodavačka a po smrti svého prvního manžela se provdala za F. Lísku.

Kapitánka v záloze Vanda Biněvská zemřela 26. března 1991 v Praze na následky svých válečných útrap. A jen mimochodem: byla nositelkou pěkné řádky vyznamenání – patří mezi ně československá medaile Za chrabrost před nepřitelem, Československý válečný kříž 1939, Řád Slovenského národního povstání II. třídy, Řád rudé hvězdy, Odznak čs. partyzána, Odznak 4. ukrajinského frontu a mnoho dalších uznání její válečné činnosti.

Pokud se zmiňuji o čs. odstřelovačkách, byla by škoda se nezmínit, že toto těžké vojenské řemeslo i dnes zastávají ženy. Je tomu tak v případě Alexandry Štávikové, která se ve věku 27 let stala odstřelovačkou v řadách Policie České republiky.

Kromě případů, kdy ženy zastávaly rovnocenné postavení mezi vojenskými výsadkáři, byly rovněž využívány i k operativním výsádkům⁵⁾ do okupované vlasti, kde plnily jak zpravodajské, tak i diverzní úkoly. Asi nejstarší příslušnicí těchto výsádků byla československá státní občanka Naděžda Göclová. Tato žena byla sice původem Ruska (narodila se 17. srpna 1899 v Nižním Novgorodu), ale v roce 1918 se provdala za čs. legionáře J. Štěpánka, s nímž poté žila v Praze do roku

1926. Po několika letech se s pak již pražským strážníkem Štěpánkem rozvedla. Přesto zůstala v Praze, kde v roce 1938 poznala R. Göcla, s nímž se odstěhovala do maďarského Szegedu. A právě zde se 20. srpna 1944 přihlásila do řad Rudé armády, kde byla vzhledem ke svým jazykovým schopnostem a zkušenostem zařazena do zpravodajského výcviku. Po jeho skončení byla v hodnosti podporučíka zařazena do operativní zálohy. Z té ale byla brzy vyjmuta a spolu s ruskou radistkou Olgou Viktorovou byla 5. dubna 1945 vysazena nedaleko východočeské obce Sadská. To je již ale z Göclové opět Štěpánková podle původních dokladů, kterými se měla prokázovat v protektorátu. Tomuto ženskému páru se podařilo proniknout do Prahy, kde se na základě předválečných známostí Göclové alias Štěpánkové povedlo vybudovat efektivní zpravodajskou síť. Díky ní se této dvojici žen dařilo plnit zadané zpravodajské úkoly, a dokonce dvakrát denně vysílat získané zprávy zpravodajské správě 3. ukrajinského frontu (3. UF), v jehož čele stál generálporučík Rogov. V Praze se obě tyto odvážné ženy dočkaly osvobození.

Další padákovou agentkou, jak byly zpravodajky nazývány německým gestapem, byla Genovéve Mastelová, která se narodila 8. února 1913 ve slovenském Dobroči. Na čas odešla ze své rodné vesnice do sousedního Polska, kde v Zwonowcích studovala pedagogiku. Po návratu do Dobroče zde do roku 1943 působila jako učitelka. V roce 1943 se pak rozhodla zanechat svého vzdělavatelského úsilí a raději bojovat za znovuzískání svobody. Díky svým kontaktům se jí podařilo dostat se do SSSR, kde se 4. ledna 1944 stala příslušnicí 2. čs. parabrigády v Jefremově. Z jejích řad byla vybrána pro absolvování zvláštního výcviku a poté vysazena u Banské Bystrice. Spolu se svým kolegou, dosud neidentifikovaným českým výsadkářem,

pobývala v dnešní polské Male Lipnici, kde byla „díky“ agentovi provokatérovi 15. ledna 1945 zatčena. Zde jsou její další osudy zahaleny stíny. I přesto, že byla údajně identifikována jako sovětská zpravodajka – výsadkářka, byla totiž po deseti dnech věznění v Brně propuštěna (?).

Do obsazené vlasti byla vysazena i Hilda Bartlová, Češka, která se narodila v roce 1914 jako Kryštofová. Jednalo se o klasickou agentku z ruské strany fronty, neboť byla původem dělnice a od roku 1936 byla členkou KSČ. V roce 1937 se provdala za stranického kolegu, německého komunistu E. Bartla, který po mobilizaci v září 1938 emigroval do Velké Británie. Jeho žena zase 27. dubna 1939 emigrovala do vlasti dělníků Sovětského svazu, kde pracovala jako dělnice v Čeljabinsku. V roce 1941 byla vyhledána a naverbována NKVD (Lidový komisariát vnitřních záležitostí, jehož součástí byla tajná služba), v jehož žoldu absolvovala specializovaný výcvik. Poté byla v červnu 1944 v hodnosti kapitána Rudé armády vysazena se skupinou německých komunistů na Karlovarsku (což ale bylo podle válečných dohod místo působnosti amerických a britských zpravodajských složek), kde byla zanedlouho celá skupina zajata. Bartlová byla poslána do koncentračního tábora Ravensbrück, kde 12. září 1944 zmizela v jeho děsivých útrobách.

Nejvíce vysazovanou ženou byla Zdeňka Malinová Krátká, která se narodila 4. května 1921 v Topolné v okrese Uherské Hradiště. Do SSSR se dostala spolu s rodiči, kteří zde hledali lepší životní podmínky. Napadení Sovětského svazu a vypuknutí Velké vlastenecké války zastihlo Zdeňku Malinovou na střední farmaceutické škole. Stejně jako mnoho cizích občanů byla i ona nejprve podrobena specializovanému výcviku

NKVD. Dne 9. července 1944 byla jako nadějná zpravodajka zařazena Ukrajinským štábem partyzánského hnutí do skupiny plukovníka B. P. Boguna (vlastním jménem J. A. Kozlov) na funkci radistky, s krycím jménem Zina. První výsadek se uskutečnil 25. října 1944 u obce Kamenkova v rámci organizačtorské skupiny FAKEL I. Po přechodu fronty byla opět využita a vysazena 25. března 1945 v brdských lesích u Dobříše, v rámci reorganizované staronové skupiny FAKEL II.

Nejmladší vysazenou ženou naší pětičky byla Marie Petruňová Michálková. V poválečné době by již pocházela z Ruska, protože se narodila 21. července 1922 na Podkarpatské Rusi, která byla doposud součástí naší republiky. Také ona byla jednou z dobrovolnic, které se hlásily do tvořícího se 1. čs. armádního sboru. Z jeho řad byla v polovině roku 1944 na žádost vojenské zpravodajské služby, dnes označované jako GRU (Hlavní správa rozvědky), vyslána do zpravodajského výcviku ve vesnici Pioněrskaja u Moskvy. Po jeho absolvování byla s krycím jménem Halina a s falešnými doklady na jméno Mária Rudinská vysazena 17. března 1945 spolu s kolegou V. Tkáčikem v okrese Žilina. Její další osudy nejsou bohužel dodnes uspokojivě objasněny, skupina se po vysazení vůbec neozvala. Ani poválečná vyšetřovací komise neobjevila o této paraskupině žádné vysvětlující stopy.

Poválečný vznik naší armády zaznamenal několik pokusů o začlenění žen do zvláštních složek. Nejvýznamnější z nich proběhl v 50. letech 20. století, a to ve výsadkovém vojsku. Při jeho formování totiž vznikla 17. června 1950 na Velitelství výsadkového vojska myšlenka přijmout k této složce 25 žen, které by sloužily v padákové balicí stanici. Tato idea došla dokonce tak daleko, že na základě provedeného náboru se

přihlásilo 30 žen ve věku 18–21 let. Celá myšlenka byla inspirována nedostatečným personálním obsazením jednotlivých jednotek výsadkového vojska, které ještě každý rok odčerpávalo personál padákové balicí stanice. K realizaci mělo dojít 1. října 1950, to znamená k třetímu výročí vzniku výsadkového vojska. V důsledku vyššího politického rozhodnutí však k tomu již nedošlo. Přesto třítydenní vojenský výcvik ve středisku v Zákupech absolvovalo deset žen, z nichž polovina měla zkušenosti z protifašistického odboje. Jednalo se o Amálii Adamcovou, Elenu Donátovou, Marii Cachovanovou, Vlastu Čejkovou, Růženu Doležalovou, Jiřinu Hříbkovou, Boženu Mertovou, Marii Nažernou, Vlastu Rybínovou a Marii Stehlíkovou. Jedna z nich spojila téměř celý svůj život s výsadkáři. Byla to Vlasta Čejková, která se provdala za hlavního instruktora poručíka Zdeňka Sigmunda. Vlasta Sigmundová, rozená Čejková, byla jednou z pěti žen majících zkušenosti z odboje. Od roku 1944 byla členkou partyzánského oddílu „Železné hory“ působícího na Českomoravské vysočině a úzce spolupracujícího s paraskupinami SOE (SPECIAL OPERATIONS EXECUTIVE), TUNGSTEN a CALCIUM. Vlasta Čejková se narodila v roce 1924 v Hlinsku v Čechách, kde od dětství působila v místním lyžařském klubu. Právě sport ji po okupaci přivedl k odbojářům, mezi nimiž byly takové osobnosti jako například podplukovník Steiner-Veselý, reprezentující odbojovou organizaci Radu tří. Naplno se Vlasta Čejková zapojila do této nebezpečné činnosti v roce 1944 jako osobní spojka právě Steinera-Veselého. Po válce byla první ženou, která v roce 1948 vyzkoušela padákovou věž (simulace seskoků padákem) v Praze. Možná i proto přijala pozvánku na zkušební testy do prvního výsadkového kurzu pro ženy. Nakonec se odstěhovala za manželem do Bratislavy, kde 12. června 2007 zemřela.

Na zmíněných zkušebních testech výsadkářského výcviku žen měl osobní zájem zakladatel našeho výsadkového vojska generál Paleček. Právě on je do této sféry uvedl a po cvičných seskocích z letadel Dakota na tehdejších poválečných padácích VJ-1 jim osobně poblahopřál k úspěšnému zdolání nástrah výsadkářského výcviku.

Dalšími ženami, které by se v případě války staly příslušnicemi zvláštních sil, byly frekventantky Vysoké politické školy ústředního výboru Komunistické strany Československa. Právě absolventky této politické školy byly v případě válečného konfliktu, v němž neustále hrozila přerůst tzv. studená válka, určeny k organizování partyzánského hnutí na nepříteli obsazeném území. Tento partyzánský kurz kádrově zajišťovali příslušníci výsadkového vojska, jmenovitě 22. výsadkové brigády. V tomto zvláštním kurzu se snažili vštípit studentům alespoň základní vojenské znalosti pro možné budoucí vojenské nasazení.

V roce 2005 již v Armádě ČR působilo 2 947 žen, což je 12,37 % z celkového stavu. Byly zastoupeny jak v tradičních službách, tak také ve zvláštních jednotkách, jako je 4. brigáda rychlého nasazení nebo jediná průzkumná jednotka – 102. průzkumný prapor generála Karla Palečka (Prostějov). To ostatně dosvědčuje i jejich účast na mezinárodních misích OSN.

Jen v letech 1994–1996 absolvovalo výsadkářský výcvik u zvláštní jednotky 4. brigády rychlého nasazení 43. výsadkového mechanizovaného praporu (Chrudim) patnáct žen – vojáků z povolání. Asi nejviditelnějšími příslušnicemi těchto zvláštních složek Armády České republiky jsou tiskové mluvčí, jako je tomu třeba v případě Lady Kolářové, tiskové mluvčí zatecké elitní armádní jednotky 4. brigády rychlého nasazení.

Podle některých materiálů byly ženy zastoupeny i v řadách nejmladší (srpen 2002) a dnes již neexistující české zvláštní jednotky – Zvláštní operační skupiny Vojenské policie (SPECIAL OPERATIONS GROUP).

Poznámky

¹⁾ *Ve Velké Británii se londýnské velení čs. zahraniční armády stavělo k zařazování žen do bojových jednotek spíše negativně, a to z důvodů zdravotního stavu, psychiky při možných výsledcích i z jiných objektivních důvodů.*

²⁾ *Nejméně stovka jich přišla z čs. rodin v SSSR, což byli vysídlenci v rámci akce INTERHELPO, bývalí interbrigadisté ze Španělska, volyňští Češi, rodiny technických expertů aj.*

³⁾ *V řadách čs. výsadkové brigády v Rusku působily i další ženy (většinou jako zdravotnice nebo spojačky), jako Heda Belaková, Terézie Čerepanová, Anna Hricová, Vlasta Kadaňková, Vilma Kafková, Božena Koutná, Magda Kováčová, Marie Kozubašová, Anna Lachová, Jana Lošťáková, Jana Maletová, Natalie Novická, Margita Novosadová, Helena Sotáková, Alena Popovičová (zahynula při přesunu na pomoc SNP společně s Annou Rusínovou), Ruth Rosická, Anna Rozenbaumová, Marie Steinerová, Jana Tůmová.*